

Особливості формування акарокомплексів у господарських будівлях Закарпатської області

Андрея Дудинська¹, Володимир Романко¹, Тиберій Дудинський¹, Ольга Жовнерчук²

1- Ужгородський національний університет

2- Інститут зоології ім І.І. Шмальгаузена НАН України

Збереження запасів зерна та олійних культур – складний процес, який повинен забезпечувати максимальне збереження поживних речовин, що містяться у цих культурах і є надзвичайно привабливими для різного роду шкідників. У місцях переробки та збереження кормів, а також утримання сільськогосподарських тварин, формуються певні екосистеми, що включають представників різних таксономічних груп, в тому числі і кліщів, які представлені різною кількістю видів і їх чисельністю.

Метою даної роботи було вивчити особливості формування комплексів кліщів у різних господарських будівлях, розташованих на території Закарпатської області. Збір кліщів проводили за стандартними акарологічними методиками впродовж 2017-2020 рр.

Виявлені види акарид поділяються на дві групи: перша – це види, яких не лякає діяльність і присутність людини в досліджуваних спорудах, вони легко адаптуються до змінних умов і друга група – це види, які хоча й живуть у синантропних умовах, але віддають перевагу затемненим місцям і субстратам, які тривалий час формувалися або без участі людини або при мінімальному її втручанні.

У досліджених будівлях спостерігався нерівномірний розподіл кліщів як за щільністю, так і за видовим складом, що пов'язано з кількістю і якістю продуктів зберігання, а також умовами їх зберігання (режимами температури та вологості).

Одним з найвірогідніших шляхів потрапляння акаридівевих кліщів в місця утримання сільськогосподарських тварин є занесення їх з кормами, в першу чергу із сіном.

В усіх досліджених господарських приміщеннях чітко спостерігаються сукцесійні процеси, які відображають процес заселення будівель різними видами шкідників. Першими заселяються види, яким властивий простий ферментативний комплекс, зокрема такі, які споживають багату на поживні речовини їжу. Такі види називаються “мігруючими”, їх кількість досягає високої чисельності за відносно короткий період, а потім вони залишають субстрат (наприклад, *Acarus siro*, *Tyrophagus putrescentiae*). Серед синантропних видів комірних кліщів виділяються й такі, що віддають перевагу старим, вже покинутим іншими видами шкідників, субстратам, як правило, це *Chortoglyphus arcuatus* і *Gohieria fusca*. Саме ці види завжди зустрічаються в промислових місцях (наприклад – у млинах), де, поряд із свіжим, поживним борошняним порошком, є його старі запаси кількарічної давнини. В той же час, у свіжому борошні вони не зустрічаються, натомість в ньому першими з'являються *Tyrophagus putrescentiae*, *Acarus siro* та види роду *Glycyphagus*.

Причини такої вибірковості живлення та сукцесії видів неоднозначні, серед них різна здатність кліщів до перетравлювання білків і вуглеводів, в тому числі структурних (целюлоза та ін.), відмінності в оптимальних для життєдіяльності режимах температури і вологості, а також в інших біологічних особливостях, що призводить до конкурентної здатності різних шкідників при їх спільному існуванні.